

2. Закирова А. Ф. Герменевтическая интерпретация педагогического знания / А. Ф. Закирова // Педагогика : научно-теоретический журнал. – Москва : Российская академия образования, 2004. – №1. – С. 32-42.
3. Загальноєвропейські рекомендації мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2003. – 261 с.
4. Ломакович С. В., Панченков А. О., Терещенко В. М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без “прикрас” / С. В. Ломакович, А. О. Панченков, В. М. Терещенко // Вісник ТІМО. – 2015. – № 11-12. – С. 19-22.
5. Лотман Ю. М., Пятигорский А. М. Текст и функция / Ю. М. Лотман, А. М. Пятигорский // Избранные статьи : в 3-х т. – Т. 1. : Статьи по семиотике и типологии культуры. – Таллин : Александра, 1992. – С. 133-142.

Баландина Н. Ф. Учебный текст як средство порождения новых смыслов.

Учебный текст является важнейшим средством формирования речевых умений и навыков, источником изучения языковых единиц и категорий, а также стимулом, способствующим множеству ситуативных реализаций и интерпретаций в учебном процессе. Успешность работы с учебным текстом напрямую зависит от надлежащего отбора этой дидактической единицы, умения воспринимать и анализировать представленную в ней информацию, синтезировать в форме целостного знания, от усвоенного ранее к новому. Теоретические рассуждения обосновываются на примере учебника, который является авторской версией аналитико-дискурсивного подхода к учебному тексту как к средству порождения учебного дискурса и новых смыслов. Практическое взаимодействие учебного текста и учебного дискурса показано в рамках работы с фрагментами литературных дневников и с привлечением таких видов деятельности, как чтение / слушание, говорение и письмо.

Ключевые слова: лингводидактика, учебный текст, учебный дискурс, интерпретация текста.

Balandina N. A. Instructional Text as Means of Generating New Meanings.

An instructional text is an important means of forming language skills, a source of learning language units and categories, and a stimulus that can possess multiple situational actualizations and interpretations in the educational process. The rational usage of an instructional text depends directly on the proper choice of this didactic unit, ability to perceive and analyse the given information, synthesize it in the form of holistic knowledge, from the previously learnt to the new. The offered theoretical reasoning is proved on the basis of a textbook that is an author's version of an analytical and discourse approach to an instructional text as the means of generating teaching discourse and new meanings. The practical interaction of an instructional text and teaching discourse is shown in the frame work of working with fragments of literary journals and including such activities as reading/listening, speaking, and writing.

Keywords: linguadidactics, instructional text, teaching discourse, text interpretation.

УДК 378.147

Бегака Д. А.

**ЗАСОБИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДО ФОРМУВАННЯ
АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

В роботі використані комунікативно-орієнтовані засоби (вимоги, підходи, принципи, комунікативно-орієнтовані заняття та ін.), а також традиційні методи формування фонетичної компетентності. Охарактеризовано найважливіші уміння та критерії і показники оцінювання підготовленості досліджуваних майбутніх викладачів у зазначеному контексті. Установлено, що застосування зазначених засобів та читання спеціалізованого навчального курсу підвищило рівень підготовленості майбутніх викладачів до формування фонетичної компетентності у студентів.

Ключові слова: іноземна філологія, майбутній викладач, фонетична компетентність, комунікативно-орієнтовані засоби.

До однієї із ознак сформованості професійної компетентності фахівця іноземної філології належить здатність формувати у студентів фонетичну компетентність (ФК). ФК є базовою складовою іншомовної комунікативної компетентності; остання ґрунтується на спроможності особи зрозуміло спілкуватися з носіями мови. Фонетична компетентність майбутнього викладача іноземної філології передбачає наявність у нього знань, навичок, умінь та здібностей навчати студентів правильного артикуляційного та інтонаційного оформлення іншомовних висловлювань і сприйняття мовлення інших людей.

У педагогічному університеті фонетичний курс з англійської мови викладається на початкових курсах, хоча, як показує практика навчання, ФК формується упродовж всього курсу підготовки фахівця. У значній кількості колишніх учнів, які стали студентами першого курсу університету, фонетична компетентність характеризується недостатньою сформованістю, а набуті ними помилки у середніх навчальних закладах вимагають зладженої роботи учасників навчального процесу щодо усунення їх. Недоліки у вимові складають основу залишкового акценту (*fossilized pronunciation*), який розглядається як сукупність стійких порушень нормативної вимови [4, с. 3].

Враховуючи лінгвістичну і професійну значущість ФК в оволодінні англійською мовою, важливо виявити і обґрунтувати засоби, що підвищують ефективність підготовки майбутнього викладача педагогічного університету до формування ФК у студентів іноземної філології.

Аналіз наукової і методичної літератури показав, що є значна кількість публікацій, присвячених фундаментальним і практичним питанням звукової системи англійської мови, менша частка – формуванню ФК у студентів та іншим проблемам фонетики. У джерелах [3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13] розглядаються питання про формування вимовних та інтонаційних навичок і умінь за допомогою традиційних методів та інтегрованого викладання, розвиток фонетичного і фонематичного слуху в аудиторній і самостійній роботі студентів, подані відповідні вправи та зосереджена увага на використанні отриманих знань і умінь у педагогічній діяльності.

У нашому дослідженні ставилося завдання обґрунтувати складові педагогічного процесу, що уможливають більш ефективну підготовку вищезгаданих фахівців до формування ФК у студентів.

Мета дослідження – визначення і аналіз основних комунікативно-орієнтованих засобів для підготовки майбутнього викладача іноземної філології до формування фонетичної компетентності у студентів – іноземних філологів.

Відомо, що навчання особливостей звукової системи мови є необхідним способом вироблення мовленнєвих умінь. Сформована нормативна вимова слугує запорукою стійкого і швидкого засвоєння мовного матеріалу. Правильна, чітка, виразна вимова звуків, важлива складова культури мовлення. Дотримання культури мовлення при підготовці майбутнього викладача англійської філології має на увазі додержання норм сучасної англійської мови, прагнення активно реалізовувати її лексичне багатство, бути точним, правильно і доречно формулювати думки, добирати слова, мовні засоби відповідно до мети і обставин усної чи писемної комунікації [11, с. 169]. Рівень культури мовлення є мірою володіння нормами усної та писемної англійської літературної мови, свідомого, майстерного й критичного використання її мовних засобів відповідно до мети і умов спілкування.

ФК інтерпретується як здатність індивіда адекватно сприймати на слух автентичне мовлення, коректно оформляти власне мовлення на основі слухо-вимовних та інтонаційних навичок. Підвищення рівня ФК вимагає цілеспрямованої, спеціально організованої діяльності викладача і студента.

Навчання вимови відбувається завдяки засвоєнню системи правил, які визначають

правильну вимову звуків, слів і наголошування. Якість і чистота мовлення забезпечується за допомогою систематичних вправ з артикуляції. Для поліпшення вимови важливо контролювати темп мовлення (вимовляти визначену кількість слів за хвилину; уникати швидкого мовлення, оскільки воно може спотворити вимову; не допускати монотонного мовлення; чітко вимовляти склади слів тощо).

Важливе місце у нашому дослідженні відводилося вимогам як обов'язковим умовам при професійній підготовці майбутнього викладача до формування ФК у студентів іноземної філології. Виконання визначених вимог сприяло набуттю особистісних і професійних якостей майбутнім викладачем до визначеної діяльності. Вимоги охоплювали формування загально-педагогічних (науковий світогляд, принципи ідейності і моралі, освіченість і культура, здібності до педагогічної роботи, самовдосконалення тощо) та професійних якостей. Формування останніх ґрунтувалося на дотриманні як формальних вимог (додержання вказівок нормативних документів, навчальних програм, постановка мети і завдання, використання підходів, принципів, методів, визначення змісту, критеріїв, встановлення результатів, та ін.), так і спеціальних вимог. Останні включають уміння формувати фонетичні знання, фонетичні навички, фонетичну усвідомленість; уміння застосовувати комунікативно-орієнтовані підходи, принципи та проводити комунікативно-орієнтовані заняття та ін.

У результаті дослідження до компетентності майбутнього викладача у контексті формування ФК у студентів іноземної філології були віднесені такі уміння:

- визначати мету і завдання та умотивувати студентів до оволодіння звуковою системою англійської мови та опрацьовувати компоненти звукової системи у процесі активної іншомовної комунікації, у тому числі з носіями мови;
- передавати студентам фонетичні знання, формувати фонетичні навички, здатність усвідомлювати свої фонетичні здобутки та уміння заохочувати студентів до аналогічних дій;
- використовувати і набувати досвід стосовно опрацювання наукової інформації;
- проводити комунікативно-орієнтовані заняття зі студентами та організувати опрацювання звуків і інтонації (мелодика, пауза, ритм, тембр голосу, темп, фразовий наголос) у процесі англійської комунікативної взаємодії;
- використовувати комунікативно-орієнтовані підходи, принципи, способи, технології;
- проводити контрольню-оцінювальну роботу.

До загальнометодологічної основи підготовки майбутнього викладача належать комунікативно-орієнтовані підходи як вихідні передумови, стратегічний напрям вироблення у майбутнього викладача умінь формувати у студентів ФК. Кожний з представлених далі підходів у тій чи іншій мірі має комунікативно-орієнтовану спрямованість, що є ефективним засобом при набутті умінь формувати ФК у студентів. Пряму чи опосередковану роль при підготовці майбутнього викладача у зазначеному аспекті відігравали такі підходи, які використовувалися в нашому дослідженні: системний, комунікативно-діяльнісний, компетентнісний, культурологічний, професійно-орієнтований і рефлексивний.

Так, системний підхід відіграв роль як основоположний засіб сприяв взаємопов'язано і послідовно формувати знання та уміння майбутнього викладача з теоретичних і практичних питань звукової системи мови. Реалізація його на заняттях передбачала формування ФК з урахуванням комунікативного і функціонального значення фонетичних компонентів та надавала можливість упорядкувати використання інших підходів, організувати наукове дослідження тощо.

Комунікативно-діяльнісний підхід втілював у собі можливість опрацювання звукової будови мови шляхом реального іншомовного спілкування на заняттях, у самостійній роботі та у контактах з носіями мови.

Компетентнісний підхід використовувався, головним чином, для вироблення у майбутнього викладача практичних умінь з формування фонетичної компетентності (фонетичні навички, фонетичні уміння, фонетична усвідомленість, добір навчального матеріалу, реалізація змісту, взаємодія з носіями мови тощо).

Культурологічний підхід передбачав набуття майбутнім викладачем умінь передавати фонетичні знання, формувати фонетичні навички та створювати фонетичну усвідомленість на основі культурного контексту і діалогу культур і таким чином формувати фонетичний компонент лінгвосоціокультурної компетентності.

Професійно-орієнтований підхід спрямовував майбутнього викладача на збагачення кожного заняття зі студентами змістом професійної діяльності.

Рефлексивний підхід допомагав формувати у майбутнього викладача усвідомлення ефективності своєї роботи зі студентами, здійснення самоконтролю, самооцінки та вдосконалення [5].

Для реалізації визначеної дослідженням мети нами застосовувалися комунікативно-орієнтовані принципи [1, с. 66-70]: мотивації; методичної культури в контексті оволодіння ФК; професійної спрямованості при формуванні ФК; функціональності компонентів звукової системи; принцип концентризму; формування майбутнім викладачем вторинної мовної особистості; іншомовної культурологічної освіти на основі засвоєння країнознавчого, лінгвокраїнознавчого та соціокультурного матеріалу; індивідуального підходу; колективного оволодіння звуковою системою мови; оцінювання і контролю сформованості компонентів фонетичної компетентності. Використовувалися й інші дидактичні, лінгвістичні та психологічні принципи.

Оцінювання підготовленості майбутнього викладача до формування ФК у студентів іноземної філології здійснювалось за допомогою мотиваційно-мобілізаційного, когнітивно-практичного, організаційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінювального критеріїв. Кожному критерію відповідали показники (табл. 1).

При підготовці майбутнього викладача англійської філології зверталася його увага на набуття ним навичок і умінь формувати ФК у суб'єктів навчання у таких її компонентах: фонетичні знання, фонетичні навички, фонетична усвідомленість. У сфері фонетичних знань формувалася здатність щодо їх застосування у майбутній викладацькій діяльності. При цьому майбутнього викладача орієнтували на оволодіння уміннями передавати знання студентам про фонему та їх артикуляційно-акустичні характеристики, визначати модифікацію звуків у потоці мовлення та фонетичну організацію слів, вивчати інтонацію і її компоненти, транскрипцію тощо, а також удосконалювати власну фонетичну усвідомленість на рівні комунікації і формування її у студентів на основі розуміння єдності фізіологічних, акустичних та значенневих аспектів звукової будови мови.

Т а б л и ц я 1

Відповідність показників критеріям оцінювання підготовки майбутніх викладачів іноземної філології до формування фонетичної компетентності у студентів

Критерії	Показники
Мотиваційно-мобілізаційний	Уміння майбутнього магістра мобілізувати студентів на вивчення звукової системи англійської мови. Уміння урахувати психологічні та індивідуальні особливості студентів при вивченні компонентів ФК.
Когнітивно-практичний	Сформованість у майбутнього магістра теоретичних знань фонетики, лінгвістики, лінгвокультурології, знань механізмів мовлення, закономірностей процесу навчання комунікації. Ступінь сформованості у майбутнього магістра умінь навчати студентів на основі комунікативно-орієнтованих підходів і принципів.
Організаційно-	Уміння організувати навчальний процес та використовувати сучасні методи

Критерії	Показники
діяльнісний	і форми навчання фонетики.
Рефлексивно-оцінювальний	Уміння майбутнього викладача використовувати прийоми і форми контролю сформованості фонетичних знань, фонетичних навичок і фонетичних умінь та фонетичної усвідомленості студентів. Розвиток самооцінки власних дій майбутнього викладача та коригування помилок, спроможність до самовдосконалення.

Формування фонетичної навички містило в собі вироблення рецептивних і репродуктивних слухо-вимовних, інтонаційних умінь, які ґрунтувалися на формуванні коректної вимови фонем у потоці мовлення та розумінні їх у процесі сприйняття мовлення інших людей.

Фонетична усвідомленість включала власне розмірковування над процесами формування ФК: як краще простимулювати процес оволодіння студентами звукових одиниць, оцінювання своїх можливостей стосовно формування ФК у студентів та відповідного коригування і удосконалення.

У ході комунікативно-орієнтованих занять, які проводив майбутній викладач під час педагогічної практики, обґрунтованим було дотримання комунікативної спрямованості та ситуативно-тематичної обумовленості фонетичного матеріалу; раціонального поєднання свідомості з імітацією; забезпечення наочністю при пред'явленні звуків та інтоном; опори на зразкову вимову, активність і цілеспрямованість дій суб'єктів навчання, використання індивідуального підходу [2].

До числа найважливіших компонентів ФК належить інтонація, яка являє собою ритмомелодійний лад мовлення, що характеризується підвищенням або пониженням тону. В інтонації висота голосу відіграє провідну роль, оскільки вона несе лінгвістичну інформацію. Завдяки інтонації мовець передає розуміння реалій дійсності, суть, важливість та внутрішній зміст предмету, що обговорюється, виражає ставлення до нього, емоції, настрої, наміри тощо. Інтонація полегшує розуміння того, що мовець хоче донести.

Суттєво, щоб різниця у висоті голосу була під контролем мовця, щоб інтонаційна оформленість забезпечувала внутрішню смислову єдність вислову. В англійському мовленні висота голосу навіть у односкладових словах передається різним тоном у залежності від контексту. Наприклад, при вимовлянні, слів "так" чи "ні" носії англійської мови послуговуються у простих розповідних реченнях низхідним тоном; у питальних реченнях – висхідним [13, с. 135].

Майбутнього викладача орієнтували на те, щоб він набував уміння зосереджувати увагу студентів на те, що у англійському мовленні [13, с. 138-139]:

- низхідний тон свідчить про завершеність висловлювання;
- висхідний – про його незавершеність, про необхідність продовження бесіди;
- низхідно-висхідний тон слугує для передачі обмеженої згоди, стриманої відповіді, вагання;
- висхідно-спадний тон застосовується для вираження сильних почуттів (здивування, схвалення, несхвалення та ін.);
- рівний тон – для висловлення перестороги, нудних та нецікавих явищ тощо.

Крім мелодики майбутнього викладача спрямовували на те, щоб при формуванні ФК у студентів була зосереджена належна увага на опрацювання таких компонентів інтонації як: пауза, ритм, тембр голосу, темп, фразовий наголос.

Із сказаного випливають завдання майбутнього викладача англійської філології: уміти навчати студентів сприймати висоту голосу та розпізнавати зміст сказаного, а також правильно застосовувати інтонацію у власних висловлюваннях.

Разом з тим майбутній викладач скеровував студентів на самостійне аудіювання адаптованого і автентичного мовлення, використання акустичних і графічних образів фонетичних явищ; на прослуховування записів з голосами різних дикторів, на освоєння

розподілу слів на звуки і склади, виділення, аналіз і запис в орфографії, визначення пауз і їх значення в мовленнєвому потоці. Для успішного оволодіння ФК окрім використання аудіозаписів та друкованих джерел інформації майбутнього викладача спрямовували організовуватися самостійне порівняння студентами свого мовлення з автентичним, зацікавлення і підтримку їхньої мотивації та здійснення самоконтролю.

У підсумку зазначимо, що використання в роботі комунікативно-орієнтованих засобів та сучасних методів формування ФК, а також читання спеціалізованого навчального курсу збільшило зростання величин показників підготовленості майбутніх викладачів іноземної філології до формування ФК у студентів іноземної філології.

1. Визначені і використані у роботі комунікативно-орієнтовані засоби (вимоги, підходи, принципи, комунікативно-орієнтовані заняття та сучасні і традиційні методи формування ФК) були ефективними і можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх викладачів до формування ФК у студентів іноземної філології.

2. Опрацьовані основні уміння, критерії та показники оцінювання підготовленості майбутніх викладачів до формування зазначеної компетентності.

Подальший науковий пошук може бути зосереджений на дослідженні положень комунікативної лінгвістики в контексті вивчення мови як діяльності, зокрема, функціональності елементів звукової системи у певних ситуаціях спілкування та спрямованості мовних елементів на повідомлення інформації.

Використана література:

1. Беґека Д. А. Принципи професійної підготовки майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів – іноземних філологів педагогічного університету / Д. А. Беґека // Вісник Глухівського нац. пед. у-ту ім. О. Довженка. – 2016. – Вип. 31. – С. 65-71.
2. Бим И. Л. Личностно-ориентированный подход – основная стратегия обновления школы / И. Л. Бим // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 2. – С. 11-15.
3. Бориско Н. Ф. Теоретичні основи створення навчально-методичних комплексів для мовної міжкультурної підготовки вчителів іноземних мов (на матеріалі інтенсивного навчання німецької мови): автореф. дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.02 / Бориско Наталія Федорівна; Київський держ. лінгвістичний ун-т. – К., 2000. – 36 с.
4. Долина А. В. Методика вдосконалення фонетичної компетенції у майбутніх учителів англійської мови у самостійній роботі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / А. В. Долина; МОНМС України, Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2012. – 22 с. – укр.
5. Князян М. О. Самостійно-дослідницька діяльність майбутніх учителів іноземних мов: теорія і практика / М. О. Князян. – Ізмаїл: Сміл, 2006. – 242 с.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних ун-тів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
7. Посібник з практичної фонетики англійської мови / Л. Б. Карпусь. – Ніжин: НДПУ, 2002. – 198 с.
8. Практический курс английского языка. 1 курс / Л. И. Селянина, К. П. Гинтовт, М. А. Соколова [и др.]; под ред. В. Д. Аракина. – 5-е изд., испр. – М.: ВЛАДОС, 1998. – 536 с.
9. Практическая фонетика английского языка / М. А. Соколова, К. П. Гинтовт, Л. А. Кантер [и др.]. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 384 с.
10. Рубінська Б. І. Інтегроване вивчення фонетики англійської мови в процесі спілкування / Б. І. Рубінська. – К.: Вид. центр КДЛУ, 2000. – 88 с.
11. Українська мова. Енциклопедія / за ред. І. В. Муромцева. – К.: Вид-во “Майстер-клас”, 2011. – 400 с.
12. Хомутова А. А. Фонетическая компетенция: структура, содержание / А. А. Хомутова // Вестник Южно-Уральского гос. у-та. – 2013. – Вып. 2. – Лингвистика. – Т. 10. – С. 71-76.
13. Roach P. English phonetics and phonology. A practical course / P. Roach. – Cambridge University Press. – 1998. – 421 с.

Бежека Д. А. Средства профессиональной подготовки будущих преподавателей педагогического университета к формированию англоязычной фонетической компетентности у студентов иностранной филологии.

В работе использованы коммуникативно-ориентированные средства (требования, подходы, принципы, коммуникативно-ориентированные занятия и др.), а также традиционные методы формирования фонетической компетентности. Охарактеризованы важнейшие умения, критерии и показатели оценивания подготовленности исследуемых будущих преподавателей в обозначенном контексте. Установлено, что применение указанных средств и преподавание специализированного учебного курса повысило уровень подготовленности будущих преподавателей к формированию фонетической компетентности у студентов.

Ключевые слова: иностранная филология, будущий преподаватель, фонетическая компетентность, коммуникативно-ориентированные средства.

Beheka D. A. Means of professional training of future teaching assistants at pedagogical university to the formation of English phonetic competence to students – foreign language philologists.

The article deals with the usage of the communicative-oriented methods (requirements, approaches, principles, communicative-oriented classes, etc.) and traditional methods of formation of phonetic competence. Described essential skills, criteria and indicators for assessment of readiness of future teaching assistants in the indicated context. Using these methods and practicing the specialized training course has increased the level of preparedness of future teaching assistants to the formation of the phonetic competence to students – foreign language philologists.

Keywords: foreign philology, the future teaching assistant, phonetic competence, communicative-oriented methods.

УДК 378-057.875(73):316.722

Bezukh Y. S.

TEACHING STUDENTS WITHIN DIVERSE ENVIRONMENT IN US UNIVERSITIES

The research has proved that the diversity of a university's faculty, staff and students influences its strength, productivity, and intellectual personality. Diversity of experience, age, physical ability, religion, race, ethnicity, gender and many other attributes contributes to the richness of the environment for teaching. It has been found out that diversity is also needed in discipline, intellectual outlook, cognitive style, and personality to offer students the breadth of ideas that constitute a dynamic intellectual community.

Keywords: multicultural education, polyethnic education, diversity, curriculum.

The United States is a multinational, multicultural, relatively young country, distinguished from other countries by the history of its origin, development, and social relations characterized by a plurality of races, tribes, nations and cultures.

According to A. Tocqueville, a well-known American researcher, "The United States of America is the only country that allows us to trace the natural development of a society in which all events and influences are subjected to scientific analysis. As a result, America exhibits in a bright light the phenomenon of creation, which in other countries is hidden from researchers in the depths of ages" [20].

In particular, J. Gay's research shows that each person and group tend to pursue the same goal: a more equitable system of education for ethnically and culturally diverse students, a more democratic society, in which there would be far more equality, freedom and justice in all spheres of life [11].

The main document from which the definition of multicultural education in the United States was isolated in a separate concept in the 1970s and 1980s was the "NobodyIs A Model